

Nežymiai sutrikusio intelekto vaikų ugdymosi ypatumai

I nežymiai sutrikusio intelekto mokinių grupė.

Būdingas visos pažintinės veiklos neišsivystymas. Tai susiję su mąstymo, ypač jo apibendrinimo ir abstrahavimo procesų, sutrikimais. Šios grupės vaikams būdingas visų psichinių procesų lėtumas, inertiškumas, tačiau vaikai sugeba dalyvauti tikslingoje veikloje, kai užduotys atitinka jų sugebėjimus. Mokinių elgesys taip pat nekelia ypatingų problemų. Jie yra pakankamai darbštūs, drausmingi, pareigingi, sielojasi dėl nesėkmių, džiaugiasi pasiekę gerų rezultatų. Intelektu sutrikimas dažniausiai išryškėja pradėjus lankyti mokyklą, kai vaikai susiduria su analizės, sintezės, apibendrinimo, abstrahavimo procesų reikalaujančiomis užduotimis. Jiems sunkiai sekasi matematika, gramatika, kur yra daug abstrakčios medžiagos, kur reikia nustatinėti loginius ryšius, santykius tarp daiktų ir reiškinių, daryti išvadas, apibendrinimus. Nors kalba skurdi, mažai apibendrinamųjų žodžių, tačiau mokymiesi jie sparčiai tobulėja. Dirbant su šiais vaikais ypatingą dėmesį būtina kreipti į mąstymo, pažintinių interesų ugdymą, kalbos plėtotę.

II grupė priskiriami vaikai, kurių intelektinės veiklos nepilnavertiškumą lydi neurodinaminių procesų pusiausvyros sutrikimai, pasireiškiantys elgesio sutrikimais bei darbingumo sumažėjimu. Vaikai gali būti arba pastovaus jaudinimo, arba pastovaus slopinimo būklės.

Nuolatinio jaudinimo būklės mokiniai yra labai impulsyvūs, neramūs, išsiblaškę, dažnai šokinėja iš suolų, vaikšto po klasę. Dėl negebėjimo sukaupti dėmesį jie dažnai blogai supranta žodines instrukcijas, užduotis pradeda vykdyti

neišklausę visų nurodymų. Skaitydami, rašydami jie praleidinėja raides, žodžius, skaito spėliodami, nesilaikydami skyrybos ženklų. Pasakodami gali įterpti žodžių, sakinių, nesusijusių su situacija.

Panašių klaidų daro ir slopūs vaikai. Dėl per didelio lėtumo jie nesugeba laiku perkelti dėmesį į naują objektą, nesupranta žodinių instrukcijų. Rašydami dažnai parašo dalį žodžio, praleidinėja raides, skaito lėtai, nesilaikydami skyrybos ženklų.

Mokydamas tokį vaiką, mokytojas pirmiausia turi rūpintis jo dėmesio sukaupti būdais. Tai pasiekti leidžia įvairių darbo formų panaudojimas, tikslingas jų keitimas, mokymas išklausti mokytojo nurodymus, užduotis atlikti pagal komandą, neskubinant ir nesulėtinant darbo tempo. Lėtiesiems vaikams reikia dažniau organizuoti judriuosius žaidimus, naudoti įvairius skatinimo būdus.

III grupės vaikams, be įprastų protinio atsilikimo požymių, būdingi įvairių analizatorių veiklos sutrikimai. Šios formos protinį atsilikimą lydi kalbos, klausos, regėjimo ir kt. sutrikimai. Atsižvelgdamas į tai, koks sutrikimas būdingas vaikui, mokytojas organizuoja atitinkamą pagalbą. Jei sutrikusi kalba, mokiniams lanko logopedines pratybas. Silpniau girdinčius ir matančius mokinius mokytojas pasisodina klasės priekyje, dažniau naudoja specialiąją dalijamąją medžiagą, stebi, kad mokiniai naudotųsi korekcinėmis priemonėmis (akiniais, klausos aparatais) ir t.t.

IV grupės protinio atsilikimo forma susijusi su ryškiais galvos smegenų kaktos skilčių pažeidimais. Šalia pažintinės veiklos neišsivystymo šiems vaikams būdingi asmenybės bei motorikos sutrikimai. Vaikai labai nevikrūs, dažnai be priežasties griuvinėja. Ilgai neišmoksta

naudotis peiliu, žirkliemis, nenulaiko rankoje pieštuko. Vaikai labai nepasitiki savo jėgomis, nuolat kreipiasi pagalbos į mokytoją, labai menki pažintiniai interesai. Nekritiškai savo ir kitų poelgiams. Svarbiausia šių vaikų mokymo kryptis – lavinti motoriką, pažintinį aktyvumą, kelti pasitikėjimą savo jėgomis, mokyti kritiškai vertinti savo ir kitų darbo rezultatus.

V grupės protinį atsilikimą komplikuoja elgesio patologija (elgesys panašus į psichopatinių), kuris atsiranda dėl požiečio struktūrų pažeidimų. Šiuo atveju pirmiausia išskyla asmenybės komponentų neišsivystymas, kritiškumo jausmo sumažėjimas, neigiamų potraukių atsiradimas. Jiems būdinga nuotaikų kaita – čia smagūs, čia verkia, čia prislėgti, dažni afekto priepuoliai. Labai menka mokymosi motyvacija, nesidomi net įdomia medžiaga ir patraukliomis darbo formomis. Vyresniame amžiuje bėga iš mokyklos, linkę valkatauti. Mokant šiuos vaikus labai svarbu kelti mokymosi motyvaciją, rasti jų hobį, įtraukti mokinius į juos dominančią praktinę veiklą. Svarbu palaikyti ryšius su mokinio šeima, pažinti jo aplinką.

Nors visi nežymiai sutrikusio intelekto vaikai yra labai skirtingi, turi gana ryškių sutrikimų visose srityse, vienas bruožas juos vienija – galimybė vystytis, tobulėti, įveikti sunkumus, jei su jais dirbama kryptingai.

Šių mokinių mąstymo ypatumai reikalauja nuoseklumo, konkretumo, aiškių sąsajų su socialine aplinka ir gyvenimo patirtimi. Tuo tarpu bendraamžių mokinių ugdymo tikslai sietini su ugdymo turiniu, reikalaujančiu kritinio mąstymo, gebėjimo analizuoti ir abstrahuoti.

Nežymiai sutrikusio intelekto vaikų ugdymosi ypatumai

Specialioji pedagogė
Ana Stankutė 2011 m.

Intelektu sutrikimas – tai protinių sugebėjimų nukrypimas nuo normos, sukiantis emocijų, elgesio bei socialinio prisitaikymo sutrikimų.

Protinis atsilikimas gali būti:

- Nežymus (IQ – 50-69)
- Vidutinis (IQ – 35-49)
- Žymus (IQ – 20-34)
- Labai žymus (IQ – mažiau už 20)

Pagrindinės ugdymo kryptys

• Ugdymo procese remtis vaiko galiomis, gebėjimais, stipriausiomis, geriausiai išsivysčiusiomis funkcijomis

• Veiklos praktiškumas, mokymasis per tiesioginį patyrimą (teorinis, verbalinis mokymas turėtų būti mažinamas iki minimumo)

• Vaizdumas (natūralūs daiktai, reiškiniai ir kt.)

• Žinių pritaikomumas, funkcionalumas (ugdymo turinys siejamas su gyvenimiškomis situacijomis, programos sudaromos laikantis dažno kartojimo, dalykų ryšių, mokomosios medžiagos elementarumo, individualizavimo principų).

Rekomenduojama literatūra:

1. Elijošienė I. Vaikai, turintys intelekto sutrikimų. Specialiojo ugdymo pagrindai. Šiauliai, 2003.
2. Galkienė A. Heterogeninių grupių didaktika: specialieji poreikiai bendrojo lavinimo mokykloje. Šiauliai, 2005.
3. Specialiojo ugdymo pagrindai. Šiauliai, 2003. Daniel P.Hallahan, James M. Kauffman. Ypatingieji mokiniai. Alma littera. 2003

Naudoti šaltiniai:

http://www.pprc.lt/aukm/failai/AUKM_Specporeikiai.pdf

Dr. Vilmantė Aleksienė (socialinės pedagogikos katedra, VPU) *Specialiujų poreikių vaikų ugdymas*